

GRAIN ANDRÁS VERSE

IN MEMORIAM Dévényi Iván

az intellektuális mező
megrövidült
árva fádon felirat
élt 49 évet

ápolta kertjét a művészetnek
mondta kire bízta
kire hagyta a kutatások
sok csodát látott
búvárruháját

merüléseid a feltárások
szobor-rengetéget hagyta ránk
s az idő és tér végtelenét
amelyben jártál

Csontváry Szónyi Czóbel
és sorolhatnám rangos tárlatod
magányra ítélt művek sora
és sorsa magány
s szeretteidé

oktató nevelő voltál
a társadalmi talaj termőföldjén
közvetlenséged hintője lett
sok termékeny magnak

búcsúzó diákok jó „apuci”-ja
nem telet ki a katedra mellett
(saját hibáján kívül)
gyászvár lengi be az irodalmat
a stilisztikát

megfosztattad magaddal most
az idő gazdagodását
ám kamatozni fog szellemed
élenjáró ösztönző tüze

PAPI SORS '78

Írta SÍKI GÉZA

Az autóbusz köhögve kapaszkodik föl a havas lejtőn. Fekete fátyol borul körénk, csak néhol áru'kodik egy-egy világos ablak arról, hogy beértünk a fa'uba. Még egy zöttyenés és megállunk. A kalauz kikászálódik a vezető mellől.

— Itt szálljon le! Az út végén forduljon balra. Vigyázzon, nagyon csúszik az út. A fasor végén meglátja majd a templomot. Balra van a plébánia. Zörögessen erősen, mert a plébános úr nagyot hall.

Majdnem térdig süllyedek a hóba. Tétován csapkodok a levegőbe, hogy visszanyerjem elveszített egyensúlyomat. A busz méltósággal tovább döcög. Egyedül maradok.

Boriúnagyságú kutyák tépik, szaggatják a kerítéseket. A kertek alighanem hátrafelé nyúlnak, mert mintha egymásra építették volna a házakat. A kis térközökben bolondul nyargal a januári szél. Szememig húzom a sapkámot, hogy el ne vigye.

Az út végén valóban fasor nyílik balra. Szép lehet erre felé nyáron. De most kellemetlenül sivít a szél, vadul cibálja a tar ágakat. A fasor végében épület-tömb sötétlik. Az lehet a templom.

A másik oldalon imbolygó árnyalak közeledik. Amikor meglát, lassítani igyekszik, de a léptei tovább viszik. Így hát, amikor mellém ér, belém kapaszkodik. A lehetete arról áru'kodik, hogy jó néhány fröccsöt lezúdíthatott.

— Hová, testvér?

Megpróbálom a talpára állítani, mert vészesen dülöngél.

— A plébános úrhoz jöttem.

Mint akit megcsíptek, úgy egyenesedik ki.

— Hová?

— A plébános úrhoz. Jőfelé megyek?

Válasz nélkül neki'ódul a sötétségnek.

— Nem hallja? Jőfelé megyek?

Nem felel. Imbolygó alakját elnyeli a sötétség. Rákezd a hó is. A szél arcomba csapja a nedves pelyheket.

A faszor végén ott a templom. Mellette tömör, öreg ház. Tanácstalanul topogok a kapu előtt. Sehol csengő, de még csak egy zörgő alkalmatosságot se látok semerre.

— Plébános úr!

Kiáltásomat elviszi a szél. Csak a kutya hörgő ugatása hallik a ház felől. Ötször-hatszor kiáltok még egyre fokozódó hangerővel. Végre fény gyúl. Aztán hangot is hallok:

— Jövök már! Nem kell úgy kiabálni! Mars vissza, Bodri! Nem hallod?

Szikár, magas alak. Malaclopót kerített maga köré. Egyik kezében kulcsomóját csörgeti, a másikban zseblámpát tart. Arcomba világít.

— Nem ismerem. Hozzátartozó? Beteg valaki?

— Pestről jöttem. Írtam, hogy jövök.

— Mit mond?

Megismétlem a mondatot, kettőzött hangerővel. A kutya két lábon áll a kerítés mellett. Látszik, hogy mielőbb szeretne ismeretséget kötni a nadrágszárrammal.

— Aha. Emlékszem. Bodri, mars vissza! — Közben a zárat nyitja. Bámulatosan jól tájékozódik a sötétben. — A fene ezt a kutyát, hiába beszél neki az ember! Bodri, nem hallottad?

A fehér kuvasz hátrál vagy öt lépést. Belépek a kertbe.

— Mit áll itt? Jöjjön be!

Előre megyek, ő jön utánam. A kutya zárja be a menetet fenyegető morgással.

— Szembe tessék, az üvegezett ajtón.

A szobabelső első nézésre kopár, dísztelen. Cserépkályha áll a sarokban, tartja még a tegnapi meleget. Egyszerű tábori ágy, pokróccal letakarva. Detektoros rádió. Néhány könyv szerteszét, rendetlenül. A kétajtós szekrény egyik része nyitva maradt, belátni a szegényes ruhatárra. Deszkából ácsolt, pácolatlan polcon teafőző, kávéfőző, maradék kávé. Kistányéron citrom, műanyag tartóban cukor. A polc alatt fonott demizson.

— Iszik egy csésze teát? Jót tesz majd.

— Köszönöm.

Nekilát a teafőzésnek. Látható élvezettel és gonddal önti a vizet, teszi az alumínium főzőt a gyorsforralóra. Nemsokára hallani a víz zubogását. Leemeli a főző fedelét, teafüvet tölt bele, majd kisvártatva öblös porceláncsészékbe tölti a párolgó folyadékot. Citromlevet cseppent rá.

— Cukrot?

— Két kanállal kérek.

A demizsonból is tölt egy kicsit a hegyébe. Egyszeriben barátságossá változik a szoba. Kavargatjuk a teát, nézzük egymást.

— Tulajdonképpen hogy került ide?

Nem akarom elmondani, milyen sokat s mennyi ellentéteset hallottam róla. Egy éve került ide, azóta felfokozott érzelmek kavarnak körülötte. Haragosai feljegyzéseket körmölnek ellene, leváltását kérelmezik, hívei rajongva veszik körül, tűzbe mennének érte. Mióta itt van, kettészakadt a falu vallásos népe.

— Kíváncsi voltam.

Elneveti magát. Hangja, mint a kenetlen kerék.

— Megmondaná, mire?

— Önre plébános úr.

Elkomolyodik, majdnem szigorú lesz. Most veszem észre a falon XXIII. János pápa bekeretezett, színes fényképét. Jóságosan mosolyog le fiára.

— Nem vagyok érdekes ember. Focizni nem tanultam, élsportoló sem vagyok. Manapság ők az igazán népszerű emberek. A példaképek.

— Én azt hallottam, hogy vasárnap délutánonként azért elrúgja a labdát a fiatalokkal.

— Én már csak kapus vagyok. A két kő között elálldogál az ember. Szívom a jó levegőt, s ha jön a labda és szerencsém van, még el is kapom.

Eszembe jut, amit mesélnek róla. „Akkorákat vetődik az öreg, hogy beleremeg a föld. Néha azt hisszük, nem kel fel soha többé, de már talpon is van, s szidja a hátvédeket, mint a bokrot, miért hagyták kapura lőni a szélsőt.”

— Bocssáson meg az illetlen kérdésért: hány éves, plébános úr?

— A múlt hónapban töltöttem be a hatvankettediket.

— És mégsem az öregekhez húz a szíve?

Benne vagyunk a kérdés kellős közepében. Merthogy az a híre a plébánosnak, nem szívleli az öregeket. Elődje hallgatott rájuk, kikérte tanácsaikat, bevonta őket az egyházközségi életbe. De ő nem. Csak a fiatalokkal törődik. Velük van reggeltől estig. Valóságos botrányt kavart egyik szentbeszédével. Az idősebb asszonyok nem állhatják, ha a gyerekek mászkálnak, nézelődnek mise közben. Rápiszszegnek a kicsikre, komoran nézik a szülőket. És erre a plébános arról beszélt, mit jelentenek Jézusnak ezek a szavai: „Engedjétek hozzám a kisdedekeket!” No, és azok a beszédek! A régi pap, az esperes úr, Isten nyugosztalja, szépen beszélt, sokat. Ő meg sosem prédikál többet tíz percnél. Ki hallott már ilyet?

Tölt a teából, meglotyogtatja a demizsont.

— Hozok a kamrából egy kis bort. Vacsorázott már?

— Köszönöm, igen.

— Nem baj, egy kis harapnivaló jót tesz egy ilyen út után.

Fürge mozdulatokkal megteríti az asztalt. Kenyeret szel, jól kifagyott házi kolbászt, szalonnát rak a tányérra.

— Lásson hozzá.

— Csak ha plébános úr is eszik.

Imát mormol, keresztet vet a kenyérré.

— Az öregeket említi — töröl egyet a száján. — Már hogyan szeretném őket! Csak szokatlan nekik, hogy az ember a fiatalokat is pasztorálja. Pedig Jézus nem azt mondta, hogy menjetek és hirdessétek az evangéliumot, de csak negyvenen felülieknek. Ő azt mondta, mindenkinek! Hát én mindenkinek igyekszem hirdetni. Ez botrány?

— Nem, de a képviselő testületben...

— Mi történt a képviselő testületben? Úgy gondoltam, fel kell frissíteni egy kicsit. Az elnöke most is Pista bácsi. Azon háborodtak föl az emberek — már az idősebbje —, hogy pénztárosnak egy fiatalembert javasoltam. Végzett könyvelő, itt dolgozik a szövetkezetben. Ért hozzá, ez a szakmája. Miért nem jó az? Mert huszonhat éves? Neki van odavaló diplomája, nem nekem! Nézzen szét egy kicsit holnap. A választás óta csináltattuk meg a toronysisakot, felújítottuk a templom belső berendezését, s most törjük a fejünket, hogyan lehetne a belső tér fűtését korszerűsíteni. Hát baj ez?

— A berendezés körül is volt valami nézeteltérés.

— Volt. De miért? A szövetkezeti iroda régi bútorait újakra cserélték, A régiakat meg lehetett vásárolni. Erre a törvény lehetőséget ad. Bárki megveheti őket. Mi megvettük. Ezek a székek kerültek be a templomba. Persze, hogy szebb lenne, ha díszes padokkal rendeztük volna be! De erre nem volt pénzünk.

— Azt mondják, várni kellett volna, míg lesz.

— Miért kellene mindig várni? Itt volt az alkalom, élni kellett vele. Azt a pénzt, amit padokra költöttünk volna, jobb helyre tesszük. Szeretném kibővíteni a sekrestyét, új kályhát venni bele, hogy a hittanos gyerekek ne fázzanak.

— Sok gyerek jár hitoktatásra?

— Az iskolában nem. A templomi hitoktatás megkezdése után derült ki, hogy két csoportot is indíthatunk. Külön járnak az elsőáldozók, külön az idősebbek. Jövőre szeretnék bérmelet rendezni nekik. A püspök atyának már szóltam. Azt mondta, rendben van, jön.

— Ön -végzett pedagógiát?

— Nem.

— A káplánja?

— Fél éve kórházban van. Egyhamar nem jöhet vissza. A szíve rakoncátlan-kodik.

— Kapott helyettest?

— Helyettest? Tudja, hogy ebben az egyházmegyében van olyan plébános, aki még három másik filia teendőit látja el?

— Hogy oktatja a gyerekeket pedagógiai képzettség nélkül?

— Igyekszem.

— Van ilyesfajta továbbképzésük?

— Van. Csak nem mindig érek rá elmenni. A halál, azaz a temetések, meg az élet, azaz a keresztelések, nagyobb úr.

— Mivel fogja meg a gyerekeket?

— Nem kell azokat megfogni. Jönnek. A szülei is eljönnek, ha ráérnek. Kihirdettem, nagyon hálás vagyok, ha valaki jó tanácsokat ad, segít, ötletet eszel ki.

— És van ötlet?

— Hála legyen Istennek, van. Az egyik szülő költői tehetségű ember. Kis karácsonyi játékot írt, azt megtanultuk és előadtuk. Tele volt a templom. Díszleteket festett másik két szülő. Az édesanyák varrták a jelmezeket. Harmadnapra megfogott a pártikár a Fő utcán. „Hallom, plébános úr, milyen sikeres előadást tartottak. No, várjon csak! Majd mi is megmutatjuk!” Nem mondom, olyan szilveszteri gyerekműsort rendeztek a kultúrházban, hogy csak úgy porzott. Szóval, megindult a békés versengés. Baj ez? Ki nyer ebből? Az egész falu nyer. Meg a gyerekek nyernek.

— Van külön diákmise is?

— Szombat este. Tudja, falusi helyen vasárnap sokszor van dologidő s olyankor bizony a gyerekközre is szükség van. Hát ezért tettem szombat estére. Hű, ebből is nagy felfordulás lett! Hogy képzelem én, az Úr napja helyett szombaton ünnepelek? Hát normális dolog ez? Írtak még a püspök atyának is.

— És?

— Amikor papi továbbképzés volt, megfogta a karomat. „Hát, fiam, hogy is vagyunk azzal a szombat esti misével?” Elmondtam neki. „Jól van, fiam, imádkozom érted!” Ezt mondta.

— Mi történik azokkal, akik már kinőttek az iskolás korból? Hogyan tud nekik is adni valamit?

— Nézze, ez nagyon nehéz dolog. Ahhoz, hogy valami igazán újat tudjak adni nekik, sokkal többet kellene tudnom. Ezek a mai gyerekek rendkívül sokat tudnak a világról.

— Az iskolában szereznek ilyen sokrétű ismereteket?

— Ott is. Meg a televízióban is. Van az a *Kisfilmek a nagyvilágból* sorozat kedden. Szerdán mindig hallok, hogy arról beszélnek. De járnak ám a fiatalok színházba is. A szövetkezet minden hónapban egyszer bérel egy autóbust, és színházba viszi az érdeklődőket. Többnyire a fiatalabbak mennek.

— Mégsem kívánhatjuk egy mai hitoktatótól, hogy újra beüljön az iskola-padba.

— Nem is ülnék! Az én fejem már nem fog úgy, mint régen. De a papképzésben bizony figyelni kellene arra, hogy alapvetően megváltozott a műveltség szerkezete.

— Hogy érti ezt?

— Az én időmben az volt a művelt ember — legalábbis azt tartották annak —, aki köpte az Árpád-házi királyok névsorát. Ma is fülemben cseng a latin-tanárom felháborodott kiáltása: „Nem tudod, hogy ez accusativus cum infinitivo? Nem is lesz belőled ember soha!” Hol van ma az accusativus cum infinitivo? És hol az Árpád-házi királyok névsora? De ha azt kérdezi egy fiatal gyerektől, hogy hívták régen Sri-Lankát, rögtön mondja, Ceylonnak. Még azt is tudja talán, hogy választások voltak nemrégiben.

— Azt mondják, gyakorlatiasabb lett a műveltség.

— Ezt én nem tudom. Csak azt tudom, hogy más, mint régen. Milyen érdekes, sokszor fájjaljuk, hogy a mai fiatalok nem ismerik a filozófiát. Vagy hogy nem úgy ismerik, mint mi ismertük. A múltkor nagyon elgondolkodtam ezen. Talán a televízió egyik adásában mutatták a hangyák és a természetek háborúját. Másnap az egyik gyerek, ipari tanuló, azt mondja: „Tudja, plébános úr, azon gondolkodom én, milyen csodálatos célszerűség — ezt a szót mondta! — uralkodik a természetben mindenütt! Valahol csak megtervezte ezt valaki!” Ha én erre azt mondom, Szent Tamás így mondja, Ágoston úgy mondja, emez ezt állítja, amaz azt, akkor egy lépéssel sem vittem közelebb ezt a gyereket a vágyott igazsághoz. A filozófia szó azt jelenti, hogy a bölcsesség szeretete. Ezek a fiatalok szeretik a bölcsességet. Ha mi ehelyett úgy bölcselkedünk, hogy a tudás álarcában tetszelgünk, elidegenítjük őket, nem megnyerjük és segítjük. Én azt mondtam a srácnak, kérje ki a könyvtárból Babits összes verseit, keresse meg az *Esti kérdést*, és gondolkodjon el ő is azon, amin a költő gondolkodott, hogy miért nő a fű, hogyha majd leszárad?

— Érzése szerint ezeket a következtetéseket valamilyen módon a papképzés gyakorlatában is érvényesíteni kellene?

— A papképzés megszervezésére nálam sokkal alkalmasabbak és hivatottabbak vannak. Én csak elmondom, amit gondolok, tapasztalok. Más az iskola és más az élet.

— De azt mondják, nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.

— Hát, úgy kell megszervezni az iskolát, hogy az életre neveljen.

— Ön meg tudna szervezni ilyen iskolát?

— Nem. Meg se próbálnám. Nem vagyok úgynevezett okos ember. Csak praktikus.

— Bocsásson meg, félbehagytunk egy izgalmas kérdést. Meg tudja-e fogni az iskolából már kinőtt fiatalokat?

— Már mondtam, hogy ehhez többet kellene tudnom.

— Akkor?

— Leveleket írtam olyanoknak, akikről feltételeztem, hogy tudnának nekik olyat adni, ami megfogja őket. Vannak ilyen emberek. Csak úgy futtában, ahogy eszembe jutnak — és felsorol néhány nevet. — Ha havonta egyet sikerül megnyernem közülük, már olyan valakit hívtam ide, aki ad, mégpedig maradandót ad.

— Levelet ír nekik?

— Igen.

— És válaszolnak?

— Kivétel nélkül. Megírják őszintén, ha nem érnek rá, de mindig lehet olyan időpontot találni, hogy ráérjenek.

— Általánosíthatónak tartja ezt a gyakorlatot?

— Általánosnak kellene lennie.

— Miért nem az?

— Talán mert nem merjük vagy nem akarjuk bevallani magunknak, hogy mi sem tudunk mindent.

— Bocsásson meg, most látom, hogy nagyon elszaladt az idő. Nem zavarom?

— Miért zavarna? Sosem fekszem le éjfél előtt.

— Olvas?

— Nem nagyon. A szemem hamar elfárad. Meg bevallom őszintén, ezeket a modern teológiai könyveket, ezeket az új irányzatokat nem mindig tudom követni.

— Eszerint a hagyományos iskolák híve?

— Akkor nem lenne János pápa az eszményképem. Megmondom, ahogy van: soha nem is vonzóttak az elméleti ismeretek. Mintha üresen forogna az agyam, ha ilyen könyvet kell olvasnom. Nekem mindent elmond az evangélium.

— De ezek a művek rendszerint még sokrétűbbé, hitelesebbé teszik az evangéliumról való ismereteinket.

— Nem vitatom. De ha én azt olvasom: „Fiacskáim, szeressétek egymást!”, akkor erre rezonálni tudok. Ha ugyanennek elméleti kifejtését olvasom, hidegen hagy. A hiba biztos az én készülékemben van.

— Hogyan készül akkor vasárnapi szentbeszédére?

— Három misét mondok. Mindegyiken más beszédet mondok. A diákoknak igyekszem olyan példákat választani, melyek az ő életükben is megtörténnek, s ezekből a kis történetekből jutunk el az aznapi evangéliumhoz. A nagymisén igyekszem összevonni az Olvasmány, a Lecke és az Evangélium közös tanulságát. Ezek most úgy vannak összeválogatva, hogy egy kis elmélyedéssel e közös tanítás könnyen megtalálható és kifejthető. Még egy misét mondok itt a szomszéd bányatelep kápolnájában. Azok az emberek úgy ismerik az életet, mint a tenyerüket. Mindennap szembenéznek a halállal, ők aztán tudják, mit jelent az a szó: áldozat. Nekik az életről beszélek. Arról a hétköznapien egyszerű és mégis gyönyörű életről, melyet Krisztus példája rajzolt elénk.

— Sokan járnak misére?

— Körülbelül kétszázan férnek el a templomban. A diákmisén majdnem ennyien vannak, szombat este. A vasárnapi nagymisén mostanában megfogyatkoztak. Rám haragszanak, s ezért Istent nem látogatják. A bányatelepen mindig ugyanannyian vannak. Az kis kápolna, lassacskán kinövik. Új templom kellene.

— És lesz?

— Lesz. Az egyházmegye is segít, a bányaaigazgatóság is felajánlotta segítségét, az emberek meg tüstént mozdulnak, ha van miért.

— Az egyházi adót fizetik rendesen?

— Igen.

— A haragosok is?

— Azok is.

— Kap egyéb segítséget?

— Ha szükség van, kapok. Az emberek nagyon áldozatkészek, ha pontosan tudják, mire kell áldozniuk. De ezzel az áldozatkészséggel sosem szabad visszaélni.

— Vállalt ösztöndíjast a katolikus iskolákban?

— Csak egyet. Többet nem mertem, mert sok kiadásunk van. De ha van váratlan adomány, mindig juttatok belőle az iskoláknak. Ők még jobban rászorulnak.

Az óramutató vészesen közeledik a tizenkettes felé. A tányérból kifogyott a kolbász, a szalonnából is szerény darab maradt. Tölt a demizsonból.

— Isten éltesse!

— A plébános urat is.

Iszunk. Savanyú bor, de tiszta.

— Igaz, hogy fenyegető leveleket kapott?

— Igaz. Még az ablakomat is betörték egy éjjel.

— Sejti ki volt?

— Tudom.

— És?

— Másnap találkoztam vele a Fő utcán. Odamentem hozzá. Kerülte a tekintetemet, ki akart térni. Megfogtam a karját, s azt mondtam: „Nálam az ajtót nyitva találja, ha be akar jönni. Kár az ablakon próbálkoznia.”

— Mit szolt?

— Semmit. Akciót szervezett, hogy menjenek be a püspökségre, és kérjék az eltávolításomat.

— És bementek?

— Akkoriban volt az aratás. Az itteni emberek nem szívesen vállalkoznak nagy útra dologidőben.

— Később?

— Később se mentek. De ennek az én emberemnek van egy aranyos kis unokája. Az azt kérdezte tőle: „Nagypapa, maga miért törte be a pap bácsi ablakát?” Akkor még a barátai is nevettek rajta.

— Elég nehéz dolga lehet itt, plébános úr.

— Amikor Krisztus elküldte apostolait, nem mondta, hogy könnyű dolguk lesz. Aki arra vállalkozik, hogy elmegy a szőlőbe, annak vállalnia kell a munka nehezét is. Nekem jó itt, mert sokan szeretnek. Akik meg nem szeretnek, majd megbékélnek. Az idő minden sebet betapaszt és minden eltérést eloszlat. Az egyik öreget, aki talán a legjobban neheztelt rám, én láttam el a betegek szentségével. Amikor beléptem a szobába, a fal felé fordult, nem akart szóbaállni velem. Leültem mellé, és vártam. Egyszer csak megfordul, s azt mondja: „Mire vár, meg akarja nézni, hogy patkolok el?” „Nem, meg akarom szorítani a kezét, hogy ne legyen harag köztünk.” Akkor a kezét nyújtotta.

— Meghalt?

— Olyan egészséges mint a makk.

— És most már jóba vannak?

— Dehogy! Amikor felépült, üzent a lányával, hogy a kézfogás nem érvényes. Az akkor volt. Tudja, az itteni népek nagyon kemény emberek. Nehéz megnyerni, de ha egyszer sikerült, akkor nehéz elveszíteni őket.

— Bízok abban, hogy megnyeri őket?

— Ha nem bíznék, magam kértem volna az áthelyezésemet.

— Volt már, akit megnyert magának?

— Nem is egy. Tudja, sokszor elgondolkodom Jézusnak azokon a szavain, melyekkel arra figyelmeztet, hogy nem egységet hoz, hanem megosztottságot. Itt sok családban megosztlanak most az emberek. Mást mondanak rólam a fiatalok, mást mond az öregek egy része. De minden családnak vannak közös ünnepei. Esküvők, keresztelők, évfordulók. Ezek a békekötés alkalmai.

— Jó a kapcsolata az állami vezetéssel?

— Természetesen. Nekik is más a meggyőződésük, nekem is. Tiszteletben tartjuk egymását. Igaz, ez nem zavarta a tanácselnök Ferit, hogy elnyerje egy húszasomat ultin.

— Ilyen jóban vannak?

— Jóban vagyunk. Amikor megcsinálta a piros ultiját, azt mondta, no, most végzünk a klerikális reakcióval! De komolyra fordítva a szót, az ideológiai harcban nincs tréfa. Nekik megvannak a maguk lehetőségei, de nekem is megvannak a magaméi. Pasztorálhatok, és minden vasárnap beszédet mondok azoknak, akik eljönnek a templomba. Hittant tanítok, beszélgetek a fiatalokkal. Gyakran vitatkozunk is. Van, hogy én mondom: szünetet kérek, erre most nem tudok felelni. Van, hogy ők gondolkoznak el. Én ezt nevezem párbeszédnek.

Az ablakhoz sétál, kitérja a táblákat.

— Nézze, elállt a hó.

Fehér takaró borult a földre, a fák roskadoznak terhük alatt. Az udvarban mint egy szellemalak bolyong a fehér kuvasz. Az ablaknyitás zajára bújt elő óljából.

— No, itt az ideje, hogy eltegyük magunkat holnapra. Mikor megy vissza?

— A déli busszal.

— Menjen a háromórassal. Meghívom ebédre.

— Köszönöm.

— Olyan gulyást főzök, hogy a körmét is megnyalja utána. Meg legalább megismerkedik néhány emberemmel.

Behajtja az ablakokat. Friss, harapnivaló hideg marad a szobában.

— Majd ide ágyazok. Itt fűtöttem, melegebb van. Én a másik szobában alszom.

Ezen kicsit elvitázunk, végül mégis én maradok az ő ágyában. Félálomban még homályosan érzem, hogy nagy gonddal eligazítja rajtam a vastag csergét, nehogy fázzam az éjjel.

DOKUMENTUM

KELLŐ GYULA

ADALÉK FÁBRY ZOLTÁN PORTRÉJÁHOZ

Fábry Zoltán születésének 80. évfordulója alkalmából érdemesnek látszik leközölni Fábry Zoltán alábbi levelét, melyet halála előtt két évvel, 1968-ban írt válaszképpen három szlovákiai magyar katolikus plébánosnak, akik őt egy közös levélben felkeresték. Az ismert Fábry-kézírással írt levél így hangzik:

Főtisztelendő Urak,

Stós, 968. V. 30.

Kedves Testvéreim,

már majd egy hónapja fekszik itt levelük, és én csak most próbálom megköszönni. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy beteg ember vagyok, és ezen az éven a Kisebbségi cikk volt egyetlen munkám (ez is két hétig tartott, míg megírhattam).

Köszönöm megtisztelő bizalmukat. Jól esett. A humánus összekötő jellegének cáfolhatatlan bizonyítéka. Nem vagyunk mi messze egymástól. „A vádlott megszólal” is bizonyítja. És ha elolvassák utolsó könyvemben, a „Valóságirodalom”-ban megjelent „Habemus papam” című írásomat, akkor igent fognak bólintani...

Szeretettel köszöntöm mindnyájukat

Fábry Zoltán

Jó tudnunk, hogy Fábry Zoltánt, a híres stószai remetét, a kisebbségi élet programadját, a neves antifasiszta írókat annak idején, 1897-ben evangélikusnak keresztelték. Első írásaiban csupa nagybetűvel, programként szerepelnek a fogalmak: Istenhit, Kereszt, Szeretet, Testvér.